

چکیده

عنوان: ارائه الگو جهت ارتقای رقابت‌پذیری صنعت دارویی ایران

مقدمه: صنعت دارویی صنعتی دانش‌محور و خیلی زیاد جهانی شده هم در کشورهای توسعه‌یافته و هم در کشورهای در حال توسعه است. علاوه بر این رقابت جهانی و پیشرفت‌های فناورانه اهمیت رقابت‌پذیری را در این صنعت افزایش داده است. از طرفی اگر شرکت‌ها بخواهند در صحنه تجارت باقی بمانند، باید قادر به رقابت با رقبای داخلی و بازار خارجی باشند. با توجه به اهمیت فرآورده‌های دارویی برای جامعه و روند کنونی جهانی شدن، مدیریت صنعت دارویی به شکل اثربخش و کارا به خصوص در کشورهای در حال توسعه بسیار حیاتی است. هدف اصلی از انجام این مطالعه طراحی الگویی جهت ارتقای رقابت‌پذیری صنعت دارویی کشور است

روش پژوهش: این مطالعه با استفاده از روش تلفیقی انجام شد. در ابتدا با انجام مرور منابع مرتبط عوامل کلیدی رقابت‌پذیری صنعت دارویی مشخص گردید. همچنین با استفاده از تحلیل عاملی تلاش شد توضیح نسبتاً هماهنگ و منسجمی در رابطه با ابعاد رقابت‌پذیری صنعت دارویی ارائه گردد. بدین منظور پرسشنامه‌ای که روایی و پایایی آن تعیین شده بود توسط ۱۶۹ نفر از صاحب‌نظران حوزه دارویی تکمیل شد. به منظور اولویت‌بندی عوامل کلیدی رقابت‌پذیری صنعت دارویی از تاپسیس استفاده شد. علاوه بر این وضعیت رقابت‌پذیری ایران و کشورهای منتخب (هند، ترکیه و مصر) بر اساس نظر خبرگان صنعت دارویی اندازه‌گیری شد. بدین منظور پرسشنامه‌ای که روایی و پایایی آن تعیین و به صورت آنلاین طراحی شده بود، برای ۱۱۰ خبره صنعت دارویی کشورهای مورد مطالعه ارسال گردید. در نهایت ۷۷ پرسشنامه توسط خبرگان صنعت تکمیل گردید که نتایج با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحلیل شد. در انتها و به منظور طراحی الگو و ارائه راهکار جهت ارتقای رقابت‌پذیری صنعت دارویی ایران مصاحبه‌ای با خبرگان صنعت دارویی صورت گرفت. الگوی نهایی با استفاده از روش دلفی مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها: بر اساس مرور متون ۴۵ متغیر به عنوان متغیرهای اثرگذار بر رقابت‌پذیری صنعت دارویی مشخص شد. نتایج به دست از تحلیل عاملی شامل ۱۰ عامل کلیدی موثر بر رقابت‌پذیری صنعت دارویی بود که شامل سرمایه انسانی، سیاست‌های سطح کلان، استراتژی و اثربخشی عملیاتی، صنایع مرتبط و حمایتگر، زیرساختار اجرایی، ظرفیت نوآوری، عملیات سازمانی، زیرساختار بازار سرمایه، بین‌المللی بودن شرکت‌ها و ایجاد رقابت و استراتژی بودند. نتایج حاصل از اولویت‌بندی ابعاد اصلی رقابت‌پذیری صنعت دارویی با استفاده از فن تاپسیس

نشان داد که عامل سرمایه انسانی دارای بیشترین اولویت است. سایر عوامل به ترتیب اولویت شامل ظرفیت نوآوری، زیرساخت بازار سرمایه، زیرساخت اجرایی، بستر رقابت و استراتژی، صنایع مرتبط و حمایتگر، استراتژی و اثربخشی عملیاتی، عملکردهای سازمانی، بین‌المللی بودن شرکت‌ها و در انتها سیاست‌های کلان است. یافته‌های حاصل از تحلیل کیفی شامل ۴ تم اصلی موانع رقابت‌پذیری صنعت دارویی مشخص گردید که شامل زیرساخت صنعت و سرمایه، ایجاد رقابت و استراتژی، سیاست‌های کلان و عملیات شرکت‌ها است. هر یک از این مفاهیم حاوی چندین کد مختلف است که جنبه‌های مختلف آن مفهوم را نشان می‌دهد. به صورت کلی ۲۴ کد مختلف برای توصیف موانع رقابت‌پذیری صنعت دارویی ایران ابراز شده است. در انتها الگوی ارتقای رقابت‌پذیری صنعت دارویی ایران با پنج محور اصلی شامل سرمایه‌گذاری در صنعت دارو، ایجاد فضای رقابت، ارتقای کیفیت فرآیند تولید دارو، اصلاح ساختار صنعت دارو و نوآوری و همکاری در تولید معرفی گردید.

نتیجه‌گیری: توجه به رقابت‌پذیری در صنعت دارویی یک موضوع مهم برای سیاست‌گذاران و یک چالش بزرگ جهت ارائه شواهد برای تصمیم‌گیری است. این مطالعه الگویی جهت ارتقای رقابت‌پذیری صنعت دارویی ارائه می‌دهد و بر اساس بررسی انجام‌شده اولین مطالعه در حوزه رقابت‌پذیری صنعت دارویی محسوب می‌شود. نتایج این مطالعه نشان داد که رقابت‌پذیری صنعت دارویی ایران در وضعیت مناسبی قرار ندارد. به طور کلی چالش‌هایی که صنعت دارویی در کشورهای در حال توسعه برای رقابت در صحنه بین‌المللی با آن مواجه هستند شامل خوشه‌های صنعتی ناکامل، عدم همکاری با شرکت‌های خارجی و عدم سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه دارویی است. شرکت‌های دارویی در صورتی که بخواهند در صحنه بین‌المللی به رقابت بپردازند و عملکرد موفقی داشته باشند در ابتدا باید نگرش خود را نسبت به مشتریان، بازارها، رقابت‌پذیری و رقبا تغییر دهند.

کلیدواژه‌ها: صنعت دارو، رقابت‌پذیری، عوامل کلیدی اثرگذار، الگو